

Cinema

Un viatge iniciàtic pel món de la ment

per Pere Cornellas

Malgrat les prestidigitacions fantàstiques de Georges Méliès -totes delicioses, algunes magistrals-, Jules Verne ha estat un dels escriptors cinematogràficament menys afortunats. Moltes de les seves novel·les s'han adaptat al cinema, ben poques amb encert. El llistat complet és llarguíssim. Recordem només la pobresa de mitjans i d'imaginació de **FROM THE EARTH TO THE MOON** (1958, De La Tierra a la Luna), de Byron Haskin, suposada fusió de **De La Terre à la Lune** (1865) i **Autour de la**

LEAGUES UNDER THE SEA (1954, Veinte mil leguas de viaje submarino), de Richard Fleischer, intel·ligent i fascinant integració de **Vingt mille lieues sous les mers** (1870) i **L'île mystérieuse** (1875). Les tres projeccions que, ben aviat (6-3, 1-4 i 2-4), es faran a Sabadell de **JOURNEY TO THE CENTER OF THE EARTH** (1959, Viaje al centro de La Tierra), de Henry Levin -una altra venerable excepció-, són el motiu d'aquest escrit.

Voyage au centre de La Terre (1864)

mètricament traçada: una primera part, que és la informació que ens dona el passat (el criptograma i el camí que un altre científic va obrir anys enrera); el viatge, motiu de l'aventura, recerca d'un nou Graal, i el desenllaç, que no tanca el camí, que resta obert, amb l'esperança dipositada en el demà. Des que Lidenbrock, Axel i Hans inicien el viatge fins al seu retrobament del món exterior, la naturalesa, lliure i salvatge, meravellosa i horrible, es convertirà en el gran obstacle que els aventurers hau-

Lune (1870); el viatge de postal i turisme barat que, conduïts per Michael Anderson (**AROUND THE WORLD IN 80 DAYS**, 1956, La vuelta al mundo en 80 días), feien Phileas Fogg (insubstituïble David Niven) i Passepartout (convertit en un ridícul idiota per un Cantinflas a l'americana totalment fora de lloc), grans protagonistes de l'àgil i divertida novel·la de Verne **Le tour du monde en quatre-vingts jours** (1873); les diverses versions, totes desafortunades, de **Miguel Strogoff** (1876), o el desvirtuament que de **Robur, le conquérant** (1886) feia William Witney a **MASTER OF THE WORLD** (1961, El amo del mundo), film vulgar i insubstancial que ni la presència de Vincent Price aconseguia realçar. Són uns quants exemples triats a l'atzar. I, enmig, una lluminosa excepció: 20.000

és el segon "voyage extraordinaire" de Verne i una de les seves obres cabdals (1). La idea central, que vertebrava tot l'itinerari vernià -l'home a la conquesta del món-, és ja present en aquest volum. L'estret lligam entre els tres moments del pas del temps -el passat, el present i el futur- explica tota l'aventura del llibre, que té una estructura lineal, de "crescendo" continu, mil·li-

ran de travesar. La ciència de Lidenbrock, la força i l'experiència de Hans: tot serà indispensable. L'obra és el descens a l'inconegut, el viatge a través de l'impossible, la fantasia i el perill, la fascinació que no permet de recular: les ganes subconscients que té tota persona de descobrir els inferns. La cosa és clara: l'entrada i la sortida s'efectuen per un volcà, forat obscur de fums i foc, i les últimes grans amenaces són els monstres que, davant la gruta infernal, poblen totes les històries. La novel·la té un absolut equilibri narratiu. Els seus passatges descriptius donen un món que forma part de la ment, que ni és ni pretén ser real, constitueixen una part importantíssima del llibre, però llisquen gradualment, situats al seu lloc, inserits a l'aventura com allò que els personatges i el mateix lector van descobrir:

Escoda

ALTA SASTRERIA
DE LUXE

Plaça St. Roc, 5
Tel. 725 59 29 - Sabadell

Voyage au centre de La Terre és el somni que tothom desitja poder somniar.

Henry Levin és un dels tants artesans que va donar el Hollywood de la postguerra. Director prolífic, conreà quasi tots els gèneres: del cinema d'aventures al d'espionatge, passant pels melodrames i les comèdies. Pel que jo li conec -un home que ha fet tantes pel·lícules sempre ens pot reservar una qualsevol sorpresa-, la seva obra no té massa interès i pot passar fàcilment desapercibuda. Ell fou, però, qui dirigí, l'any 59, **VIAJE AL CENTRO DE LA TIERRA**.

El més impressionant d'aquesta pel·lícula -i l'adjectiu és l'adequat- és el seu aspecte diguem-ne arquitectònic, de construcció. El món vernià sembla a vegades inaprehensible. La imaginació de

nians. L'atmosfera és sempre mitologia i els paratges en què es respira és la seva plasmació. En aquest aspecte, hi ha alguns moments memorables: són impossibles d'oblidar el món de la sal, el bosc de bolets gegants, les deus d'aigua cristal·lina, les refulgents pedres precioses, les estalagmites i les estalagmites, la claror enlluernadora enmig de la foscor absoluta, els rius subterranis desfermats, les coves i les grutes sense fi, l'allau de camins laberíntics, l'Atlàntida submergida, la mar interior o el volcà en erupció. I són, també, impossibles de descriure. S'ha d'anar a parar, altre cop, a les pàgines de Verne. El ritme narratiu és sostingut i vibrant -qualitat inherent a tot cineasta professionalment competent del Hollywood de l'època- i

D'una banda, la presència d'una dona a l'expedició -el "necessari" toc femení-, afegitò intranscendent i, en tot cas, sense importància que, com a contrapartida, es veu amenitzat pel sentit de l'humor de què fa ús Levin, amb la "hawkiana" relació d'ella amb Lidenbrock o amb la sofisticada vestimenta que li encolora durant el viatge. O la d'un dolent que, aquest sí, resulta molest, una mena d'intrús tòpic i convencional en una història prou atractiva i que no necessita de complements addicionals. D'altra banda, i és el més lamentable, hi ha l'èxit que acompanya els expedicionaris, èxit que traïx l'esperit de la novel·la de Verne: el centre de La Terra és una utopia, el Graal inabastable de tots els mites. Assolir-lo no és un

l'escriptor francès és literatura. Els indrets que inventa no cal que siguin representables, només cal que es puguin descriure amb els mots de què es disposa en una llengua. No són llibres per ser dibuixats, sinó per ser llegits. Potser això explica, en part, el fracàs a què he alludit al principi, perquè els llibres de Verne són menys "cinematogràfics" del que pot semblar a primera vista. Doncs bé: el cinemascòpe magnífic de la Fox -recordem les troballes plàstiques de Corman a les seves pel·lícules sobre Poe, rodades més o menys a la mateixa època-, la fotografia en color De Luxe, estilitzada, irreal, quasi verniana, de Leo Tover i, sobretot, els magnífics decorats de cartró-pedra de Walter M. Scott i Joseph Kish restituïen a la pantalla la nostra imatge somniada dels inconneguts paisatges ver-

la pel·lícula avença, de sorpresa en sorpresa -el ulls oberts al món de la màgia-, sense ni un sol temps mort, sense intermitències.

Naturalment, no estic parlant d'una obra mestra. Els imperatius de producció, que tantes pel·lícules Fox van malmetre, juguen, aquí també, un paper important. Destaquem només els tres aspectes més rellevants en aquest sentit.

ARQUITECTURA D'INTERIORS
DISSENY A MIDA

Croquis

RONDA ZAMENHOF N° 151
T. 726 56 50 SABADELL

triomf, perquè vol dir que els viatges, tots els viatges, s'han acabat.

Però potser no es podia demanar tant ni fóra just de fer-ho. Aquesta és, sobretot, una pel·lícula d'artistes, que esmerça tots els esforços en aquest camp. Requereix una anàlisi estètica i, en aquest aspecte, els resultats són més que bons. Es compten entre els millors que ha donat el cinema de la fantasia. El viatge t'atrapa i els personatges que el viuen es fan aviat amics teus. Un gran James Mason -el Nemo del film de Fleischer- ens fa de guia. El camí recorregut resta per sempre inoblidable.

1.- Després d'escriure diverses obres de teatre, Jules Verne va iniciar, l'any 1863, a l'edat de 35 anys, els seus Voyages Extraordinaires, amb Cinq semaines en ballon. En va escriure 64.